

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJĄ

2016-09-08 Nr. 4D-2016/2-855
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo Lietuvos Respublikos Seimo Antikorupcijos komisijos pirmininko Vitalijaus Gailiaus persiustą X (toliau vadinama – Pareiškėja) skundą dėl Kauno miesto savivaldybės administracijos (toliau vadinama – Savivaldybė) pareigūnų veiksmų (neveikimo) teikiant informaciją socialinio būsto nuomos klausimais (toliau vadinama – Skundas).

2. Išanalizavus pateiktą informaciją, nustatyta:

2.1. vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymo (toliau vadinama ir – Įstatymas) nuostatomis nuo **2003-12-22** Pareiškėjos sūnus A (toliau vadinama – Pareiškėjos sūnus) įtrauktas į sąrašą asmenų, norinčių išsinuomoti socialinį būstą;

2.2. Kauno miesto apylinkės teismo 2009-09-22 nutartimi (civilinė byla Nr. [...]) Pareiškėjos sūnui **nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis**, t. y. nustatyta rūpyba, **rūpintoja** paskiriant Pareiškėją;

2.3. 2014 m. liepos mėn. duomenimis, Neįgaliųjų asmenų, sergančių lėtinių ligų, įrašytų į Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos patvirtintą sąrašą, sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų, sąrašė (toliau vadinama ir – Neįgaliųjų asmenų sąrašas) Pareiškėjos sūnaus eilės numeris buvo [...];

2.4. Savivaldybės tarybos 2014-11-27 sprendimu Nr. T-670 Pareiškėjos sūnui išnuomotas pirmame aukšte esantis 20,58 kv. m bendrojo ploto vieno kambario butas, [...];

2.5. su Pareiškėjos sūnumi 2014-12-18 **sudaryta Savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis** Nr. SR-1916, kol eilės tvarka bus išnuomotas socialinis būstas;

2.6. 2015 m. liepos mėn. duomenimis, Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašė (toliau vadinama ir – Asmenų ir šeimų sąrašas) Pareiškėjos sūnaus eilės numeris buvo [...];

2.7. 2015 m. liepos mėn. duomenimis, Neįgaliųjų asmenų sąrašė Pareiškėjos sūnaus eilės numeris buvo [...] (priskirtas **I neįgalumo grupei – 20 proc. darbingumo lygis**);

2.8. 2015 m. gruodžio mėn. duomenimis, Pareiškėjos sūnaus eilės numeris Asmenų ir šeimų sąrašė buvo [...];

2.9. Pareiškėjai diagnozuota sunki liga (Seimo kontrolieriui diagnozė žinoma); apie tai, kad yra neįgali, 2015-08-05 prašyme ji pranešė Kauno miesto merui.

3. Pareiškėja prašo padėti spręsti „buto problemą“.

4. Iš Skundo tyrimui pateiktų dokumentų nustatyta toliau pateikiama informacija.

4.1. Savivaldybės administracijos Gyvenamojo fondo administravimo skyriaus (toliau vadinama – Skyrius) 2015-08-21 raštu Nr. 53-5-2477 (atsakant į 2015-08-05 prašymą) Pareiškėjai buvo paaiškinta: „Jūsų sūnus (Jūs, kaip sūnaus šeimos narys) [...] nuo 2003-12-22 įrašytas į sąrašą socialiniam būstui išsinuomoti ir, 2015 m. liepos mėnesio duomenimis, Asmenų ir šeimų [...] sąrašė yra [...] (Neįgaliųjų, asmenų [...] sąrašė yra [...]).“ Su Pareiškėjos sūnumi „2014-12-18 pasirašyta Savivaldybės gyvenamųjų patalpų nuomos sutartis [...], kol eilės tvarka bus išnuomotas socialinis būstas, todėl Jūsų sūnus lieka įrašytas į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašą. [...] socialinis būstas (jums, kaip šeimos nariui) bus siūlomas išsinuomoti vadovaujantis Įstatyme numatytais kriterijais (pagal prašymo pateikimo datą). Jūsų sūnui ir ateityje socialiniai būstai bus siūlomi išsinuomoti eilės tvarka pagal prašymo pateikimo datą ir pagal teisės aktuose numatytus kriterijus.“

4.2. Skyrius 2015-08-28 raštu Nr. 53-5-2511 (atsakydamas į 2015-08-05 skundą) Pareiškėjai ir Savivaldybės tarybos Antikorupcijos komisijai paaiškino: „duomenų, kad [...] sūnui socialinis būstas yra siūlomas pažeidžiant galiojančius teisės aktus, neturime.“ Šiame atsakyme pakartota ta pati informacija, kuri buvo pateikta 2015-08-21 rašte.

4.3. Savivaldybės administracija 2015-10-14 raštu Nr. (33.205) R-4385 (atsakydama į 2015-09-28 prašymą) Pareiškėjai pakartotinai paaiškino: „Jūsų sūnui (vienam asmeniui) terminuotai, kol eilės tvarka bus išnuomotas socialinis būstas, buvo išnuomota Savivaldybei nuosavybės teise priklausanti tvarkinga, suremontuota 20,58 kv. m gyvenamoji patalpa [...] ir jis turi kur gyventi.“ Šiame rašte paaiškintos Įstatymo 16 straipsnio 11 dalies nuostatos, pranešta, kad Pareiškėja ir Pareiškėjos sūnus nedeklaravo turto už 2014 metus, ir prašoma atvykti į Gyvenamojo fondo administravimo skyrių; atsakymo apskundimo tvarka išaiškinta.

4.4. Kauno miesto meras 2016-02-09 raštu Nr. (33.213) R-704) Pareiškėjai paaiškino, kad Pareiškėjos sūnus (2015 m. gruodžio mėnesio duomenimis) Asmenų ir šeimų sąrašė yra [...].

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

5. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti Pareiškėjos nurodytas aplinkybes, kreipėsi į Savivaldybę, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministeriją (toliau vadinama – Ministerija), prašydamas pateikti paaiškinimus dėl Skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus. Savivaldybės paprašyta „pateikti informaciją apie tai, kiek konkrečiai laiko į Asmenų ir šeimų sąrašą-1 ir Neįgaliųjų asmenų „buvo įrašyti asmenys, kuriems socialinis būstas išnuomotas 2013–2015 metais“, taip pat „pateikti kitus, Savivaldybės pareigūnų nuomone, jų veiklos (neveikimo) juridiniam vertinimui reikalingus paaiškinimus ir dokumentus bei motyvuotą nuomonę, kokių priemonių bus imamasi Skunde nurodytai problemai spręsti.“

Skundo tyrimui reikšmingos aplinkybės

6. Savivaldybė Seimo kontrolierių informavo, pateikė toliau nurodytus dokumentus ir paaiškinimus:

6.1. „2016 metais nebuvo patvirtintas atnaujintas Kauno miesto asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašas (toliau vadinama – Sąrašas), kuris nuolat tikrinamas, tikslinamas ir atnaujinami pateikti duomenys asmenų ir šeimų, įrašytų į Sąrašą, patvirtintą Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2015-12-31 įsakymu Nr. 1552. Duomenys tikslinami naudojantis Socialinės paramos informacinė sistema (SPIS). Sąrašas bus patikslintas 2016 m. rugpjūčio mėnesį.“

6.2. „Pareiškėjos sūnus pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą (galiojusio nuo 2003-01-01) nuo 2003-12-22 buvo įrašytas į Šeimų ir asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, Neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra neįgalūs asmenys, sąrašą (buvusį vieną iš 6 sąrašų). Nuo 2015-01-01 įsigaliojus Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti

ar išsinuomoti įstatymui (toliau vadinama – Įstatymas) šeimų ir asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, sąrašas buvo tikslinamas 3 kartus pagal Įstatymo nuostatas, patvirtintas Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymais:

2015-02-04 įsakymu Nr. A1-125 Pareiškėjos sūnus buvo [...] (dar nebuvo suformuotas naujas Sąrašas pagal Įstatymo nuostatas);

2015-07-28 įsakymu Nr. A1-863 Pareiškėjos sūnus buvo [...] (paaiškiname, kad pagal ankstesnius sąrašus neįgaliųjų asmenų ir šeimų, kuriose yra neįgalūs asmenys, sąraše A būtų [...].)

2015-12-31 įsakymu Nr. A1-1552 Pareiškėjos sūnus yra [...]. [...] numeris sąraše kito, nuolat kildamas į socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų sąrašo pradžią.“

6.3. „Socialinis būstas nuomojamas vadovaujantis Įstatymu eilės tvarka pagal prašymo pateikimo datą. Įstatymo 16 straipsnio 11 dalis numato, kad Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka savivaldybės būstas gali būti išnuomojamas socialinio būsto nuomos sąlygomis arba būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos gali būti mokamos ir neįrašytiems į asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašus asmenims ir šeimoms, netekusiems turėto būsto dėl gaisrų, potvynių, stiprių vėjų ar kitų nuo žmogaus valios nepriklausančių aplinkybių, **asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis**, šeimoms, auginančioms penkis ar daugiau vaikų, šeimoms, kurioms vienu kartu gimsta trys ar daugiau vaikų, šeimoms, kuriose abiem sutuoktiniams yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir kurios auginą vaiką (vaikus), neįgaliesiems, vieniems auginantiesiems vaiką (vaikus), šeimoms, auginančioms vaikus, kai ne mažiau kaip dviem vaikams yra nustatytas sunkus neįgalumo lygis, ir **šeimoms, kuriose ne mažiau kaip dviem šeimos nariams yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis, jeigu šie asmenys ar šeimos Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito tinkamo būsto**.

Pareiškėjos sūnui nustatytas 20 proc. darbingumo lygis. Pareiškėja nėra pateikusi ir neteikia jokio dokumento apie savo neįgalumą (SPIS programoje taip pat nėra), todėl išnuomoti socialinį būstą pagal Įstatymo 16 straipsnio 11 dalį negalime.“

6.4. „Asmenims, įrašytiems į Šeimų ir asmenų, turinčių teisę į socialinį būstą, Neįgaliųjų asmenų [...] sąrašą 2013 m. išnuomota 17 socialinių būstų; 2014 m. – 7 socialiniai būstai; 2015 m. – 7 socialiniai būstai. Pagal Įstatymo 16 straipsnio 11 dalį (ne eilės tvarka) 2013 m. išnuomota 6 socialiniai būstai; 2014 m. – 8 socialiniai būstai; 2015 m. – 12 socialinių būstų.“

6.5. „Savivaldybėje per 2014–2016 metus asmenims, įrašytiems į asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašą ir išimties tvarka išnuomoti 123 socialiniai būstai. 2016–2018 m. bus įgyvendinamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Savivaldybės lėšomis finansuojamas projektas „Energetiškai efektyvių būstų įrengimas ar įsigijimas pagal socialinio būsto fondo plėtros programą“, kurio metu bus įsigyti 173 butai, papildysiantys Savivaldybės socialinio būsto fondą. 35 iš jų, atsižvelgiant į laukiančių eilėje socialiniam būstui nuomoti poreikius, bus pritaikyti neįgaliesiems.“

6.6. „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymu Pareiškėjos sūnui, deklaravusiam gyvenamąją vietą [...], buvo nustatyta teisė į būsto šildymo, karšto vandens išlaidų kompensacijas nuo 2015 m. vasario 1 d. iki 2015 m. balandžio 30 d. Vienkartinė pašalpa, vadovaujantis Vienkartinės pašalpos skyrimo tvarkos aprašu (toliau vadinama – Aprašas), patvirtintu Savivaldybės tarybos 2009-06-11 sprendimu Nr. T-354, Pareiškėjos sūnui buvo paskirta 2006 m. gegužės mėn. – 100 Lt, 2014 m. gegužės mėn. – 80 Lt ir 2016 m. gegužės mėn. – 30 EUR.

2014-05-08 Pareiškėja, deklaravusi gyvenamąją vietą [...], pateikė prašymą-paraišką dėl kompensacijų už būsto, esančio adresu [...], šildymą, karštą ir šaltą vandenį. Kadangi Pareiškėja raštu nebuvo sudariusi su nuomotoju gyvenamųjų patalpų nuomos sutarties ir jos neįregistravusi viešame registre, vadovaujantis Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymo 7 straipsnio 3 dalimi kompensacijos nebuvo skirtos.

Vienkartinė pašalpa, vadovaujantis Aprašu, Pareiškėjai buvo paskirta 2011 m. gegužės mėn. – 80 Lt, 2014 m. gegužės mėn. – 130 Lt ir 2016 m. gegužės mėn. – 30 EUR.

Nuo 2007-08-17, vadovaujantis Lietuvos Respublikos valstybinių šalpos išmokų įstatymo 11 straipsnio 3 punktu ir 13 straipsnio 3 dalies 1 punktu, Pareiškėjos sūnui skirta ir mokama 1 bazinės pensijos dydžio (šiuo metu bazinės pensijos dydis 112,00 Eur) priežiūros (pagalbos) išlaidų tikslinė kompensacija, kaip neįgaliajam, netekusiam 80 procentų darbingumo, ir kuriam nuo 2007-08-17 iki 2033-03-16 nustatytas specialusis nuolatinės priežiūros (pagalbos) poreikis.“

6.7. „Atsižvelgiant į sudėtingą X ir A situaciją Pareiškėjos sūnui Savivaldybės tarybos 2014-11-27 sprendimu Nr. T-670 išnuomotas vieno kambario 20,58 kv. m bendrojo ploto butas, [...], kol eilės tvarka bus išnuomotas socialinis būstas. Pareiškėjos sūnui pasiūlytas socialinio būsto plotas atitinka įstatyme numatytą socialinio būsto naudingojo ploto normatyvą.“

6.8. „Pareiškėjos sūnus iš Sąrašo neišbrauktas, todėl jam (kartu su motina) eilės tvarka, pagal prašymo pateikimo datą, bus pasiūlyta išsinuomoti kitas socialinis būstas, kuris atitiks Įstatymo 15 straipsnio reikalavimus.“

6.9. „Atkreipiamo dėmesį, kad asmenys ir šeimos, įrašyti į Sąrašą, kasmet privalo Gyventojų turto deklaravimo įstatyme numatyta tvarka deklaruoti turtą (įskaitant pajamas). Asmenys ir šeimos, nedeklaravę Gyventojų turto deklaravimo įstatyme numatyta tvarka turto (įskaitant pajamas) už praėjusius kalendorinius metus iki gegužės 1 d., iš Sąrašo bus išbraukiami.

Kadangi sąrašė Pareiškėjos sūnus yra įrašytas kartu su savo motina [Pareiškėja], todėl abu kasmet privalo Gyventojų turto deklaravimo įstatyme numatyta tvarka deklaruoti turtą (įskaitant pajamas). Už 2015 metus Pareiškėjos sūnus deklaravo turtą (įskaitant pajamas) vienas. Artimiausiu metu nedeklaravus Pareiškėjai turto (įskaitant pajamas) už 2015 metus pagal Įstatymo 16 straipsnio 7 dalies 2 punktą Pareiškėjos sūnus (kartu su Pareiškėja) gali būti išbraukti iš Sąrašo.“

7. Ministerija Seimo kontrolieriui pateikė paaiškinimus:

„Vadovaujantis Savivaldybės administracijos pateikta informacija, Pareiškėjos sūnui nustatytas 20 procentų darbingumo lygis, todėl, atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo 16 straipsnio 11 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad parama būstui išsinuomoti ne eilės tvarka gali būti teikiama asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis, Ministerijos nuomone, Pareiškėjos sūnui, kaip atskirai šeimai, jeigu jo už kalendorinius metus deklaruotas turtas (įskaitant gautas pajamas) atitinka Įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatytus pajamų ir turto dydžius bei Lietuvos Respublikoje jis neturi kito tinkamo būsto, parama būstui išsinuomoti ***gali būti teikiama ne eilės tvarka.***

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo 2 straipsnio 13 dalis numato, kad šeimos nariais gali būti laikomi sutuoktinių ar asmens kartu gyvenantys tėvai, jeigu Pareiškėja yra jo šeimos narys, Ministerijos nuomone, gauti paramą būstui išsinuomoti ne eilės tvarka ši šeima galėtų tuo atveju, jeigu Pareiškėjai dėl sunkios ligos yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis (sulaukus senatvės pensijos amžiaus – didelių specialiųjų poreikių lygis), t. y. vadovaujantis įstatymo 16 straipsnio 11 dalimi, ne mažiau kaip dviem šeimos nariams yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir jeigu šeima Lietuvos Respublikoje neturi kito tinkamo būsto.

Pakartotinai paminėtina, kad ir šiuo atveju šeimos už kalendorinius metus deklaruotas turtas (įskaitant gautas pajamas) turi atitikti Įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatytus pajamų ir turto dydžius.

[...] bendrabučiai nėra prilyginami socialiniam būstui, tačiau dėl ribotų savivaldybių finansinių galimybių tenkinti socialinio būsto poreikį kai kurių savivaldybių tarybos savo tvarkose yra numačiusios galimybę bendrabučių gyvenamosiose patalpose laikinai apgyvendinti asmenis ar šeimas, laukiančius socialinio būsto nuomos.“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

8. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai

8.1. *Vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnyje* reglamentuojama: „1. viena savarankiškųjų savivaldybių funkcijų yra: [...]; 15) savivaldybės socialinio būsto fondo sudarymas ir jo remontas,

socialinio būsto nuoma; [...]; 43) socialinės pašalpos ir kompensacijų, nustatytų Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatyme, teikimas.“

8.2. *Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatyme* (Įstatymas) reglamentuojama:

8.2.1. *2 straipsnis* – „12. **Socialinis būstas** – į savivaldybės tarybos patvirtintą savivaldybės socialinio būsto fondo sąrašą įtraukto savivaldybės būsto fondo dalis. Pagal šiame įstatyme nustatytas sąlygas prie socialinio būsto nepriskiriami bendrabučiai, nakvynės namai, tarnybinės gyvenamosios patalpos, gydymo ar globos (rūpybos) įstaigos gyvenamosios patalpos, savivaldybės būstai, kurie nuomojami ne socialinio būsto nuomos sąlygomis. 13. **Šeima** – sutuoktiniai ir, jeigu turi, jų vaikas (įvaikis) (vaikai (įvaikiai), taip pat susituokęs asmuo, su kuriuo teismo sprendimu dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium yra likęs (likę) gyventi jų vaikas (įvaikis) (vaikai (įvaikiai), arba vienas iš tėvų ir jo vaikas (įvaikis) (vaikai (įvaikiai) iki 18 metų. Į šeimos sudėtį taip pat įskaitomi nedirbantys ir savarankiškos veiklos nevykdantys nesusituokę ir savo vaikų (įvaikių) neauginantys pilnamečiai vaikai (įvaikiai) iki 24 metų, kurie mokosi bendrojo ugdymo mokyklose ir kitose formaliojo švietimo įstaigose, aukštosiose mokyklose pagal nuolatinės formos studijų programas (studentai), taip pat bendrojo ugdymo mokyklas baigę pilnamečiai vaikai (įvaikiai) laikotarpiu nuo bendrojo ugdymo mokyklų baigimo dienos iki tų pačių metų rugsėjo 1 dienos, taip pat asmenys, teismo tvarka pripažinti šeimos nariais, arba asmenys, teismo pripažinti neveiksniais ir likę gyventi su savo tėvais, jeigu jiems nustatyta globa. Šeimos nariais gali būti laikomi sutuoktinių ar asmens kartu gyvenantys tėvai (įtėviai).“

8.2.2. *3 straipsnis* – „Parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama vadovaujantis šiais principais: 1) lygiateisiškumo. Parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama užtikrinant asmenų ir šeimų lygybę; 2) socialinio teisingumo. Parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama asmenims ir šeimoms, įvertinus jų turimą turtą, gaunamas pajamas ir kitus su asmens ir šeimos socialine padėtimi susijusius veiksnius; 3) pasirinkimo. Paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas remiasi teise asmenims ir šeimoms rinktis vieną iš kelių paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti formų; 4) veiksmingumo ir efektyvumo. Parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama siekiant didinti asmenų ir šeimų, pagal šį įstatymą turinčių teisę į paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, motyvaciją integruotis į darbo rinką ir racionaliai naudoti turimus išteklius.“

8.2.3. *4 straipsnis* – „6. Savivaldybės vykdomoji institucija: 1) priima sprendimą išnuomoti savivaldybės būstą ir socialinį būstą; 2) priima sprendimą dėl būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos mokėjimo asmenims ir šeimoms; 3) nustato, ar asmenys ir šeimos turi teisę į paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, tvarko ir tikslina asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašus; 4) **ne vėliau kaip likus mėnesiui iki einamųjų metų gegužės 1 dienos informuoja paramą būstui išsinuomoti gaunančius asmenis ir šeimas apie prievolę Lietuvos Respublikos gyventojų turto deklaravimo įstatyme** (toliau – Gyventojų turto deklaravimo įstatymas) nustatyta tvarka deklaruoti turtą (įskaitant gautas pajamas); 5) **šiuo įstatyme nustatyta tvarka rengia ir teikia informaciją apie paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimą asmenims ir šeimoms**; 6) organizuoja ir vykdo savivaldybės būsto ir pagalbinio ūkio paskirties pastatų pardavimą; [...].“

8.2.4. *16 straipsnis* – „11. Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka savivaldybės būstas gali būti išnuomojamas socialinio būsto nuomos sąlygomis arba būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos gali būti mokamos ir neįrašytiems į asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašus asmenims ir šeimoms, netekusiems turėto būsto dėl gaisrų, potvynių, stiprių vėjų ar kitų nuo žmogaus valios nepriklausančių aplinkybių, asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis, šeimoms, auginančioms penkis ar daugiau vaikų, šeimoms, kurioms vienu kartu gimsta trys ar daugiau vaikų, šeimoms, kuriose abiem sutuoktiniams yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir kurios augina vaiką (vaikus), neįgaliesiems, vieniems auginantiems vaiką (vaikus), šeimoms, auginančioms vaikus, kai ne mažiau kaip dviem vaikams yra nustatytas sunkus neįgalumo lygis, ir šeimoms, kuriose ne mažiau kaip dviem šeimos nariams yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis, jeigu šie asmenys ar šeimos Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito tinkamo būsto. Savivaldybės tarybos

nustatyta tvarka informacija apie šioje dalyje nurodytais atvejais išnuomotus būstus skelbiama savivaldybės interneto svetainėje. [...].“

8.2.5. 22 *straipsnis* – „Paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti gaunantys asmenys ir šeimos privalo: 1) deklaruoti gyvenamąją vietą Gyvenamosios vietos deklaravimo įstatyme nustatyta tvarka; 2) šiame įstatyme numatytais atvejais deklaruoti turimą turtą (įskaitant gautas pajamas) Gyventojų turto deklaravimo įstatyme nustatyta tvarka; 3) pagal patvirtintą prašymo formą ir jo priedus pateikti visą ir teisingą informaciją, įrodančią teisę gauti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, ir būtinus šiai paramai gauti dokumentus; [...].“

8.2.6. 30 *straipsnis* – „1. Asmenys ir šeimos, įrašyti į eiles paramai gauti pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymą (toliau – Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas) ir turintys teisę į paramą būstui išsinuomoti pagal šį įstatymą, įrašomi į atitinkamus asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašus, nurodytus šiame įstatyme, įskaitant buvimo Valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatyme nurodytuose sąrašuose laikotarpį.[...]; 9. Asmenims ir šeimoms, kuriems parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama nuo 2003 m. sausio 1 d., parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama šiame įstatyme nustatytais sąlygomis ir tvarka.“

Išvados

9. Atsižvelgus į šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes bei į teisinį reglamentavimą, konstatuotina:

9.1. remiantis Įstatymo reikalavimais:

9.1.1. parama būstui įsigyti ar išsinuomoti turi būti teikiama vadovaujantis lygiateisiškumo, socialinio teisingumo, pasirinkimo principais, t. y. parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama užtikrinant asmenų ir šeimų lygybę, įvertinus jų turimą turtą, gaunamas pajamas ir kitus su asmens ir šeimos socialine padėtimi susijusius veiksnius, paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimas remiasi teise asmenims ir šeimoms rinktis vieną iš kelių paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti formų (pažymos 8.2.2 punktas);

9.1.2. parama būstui išsinuomoti teikiama asmenims ir šeimoms nuomojant socialinį būstą arba mokant būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensaciją. (pažymos 8.2.4 punktas);

9.1.3. asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašai sudaromi pagal prašymo užregistravimo savivaldybės vykdomojoje institucijoje datą ir laiką, socialinis būstas nuomojamas ir būsto nuomos ar išperkamosios būsto nuomos mokesčių dalies kompensacijos mokamos Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka ir laikantis eiliškumo;

9.1.4. **Savivaldybės būstas** gali būti išnuomojamas socialinio būsto nuomos sąlygomis turintiems teisę į paramą būstui išsinuomoti **asmenims, kuriems yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis**, ir **šeimoms, kuriose ne mažiau kaip dviem šeimos nariams yra nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis**, jeigu šie asmenys ar šeimos Lietuvos Respublikos teritorijoje nuosavybės teise neturi kito tinkamo būsto (Įstatymo 16 straipsnio 11 dalis; pažymos 8.2.4 punktas);

9.1.5. **socialinis būstas** – tai **Savivaldybės būsto** – Savivaldybei nuosavybės teise priklausančio būsto, įtraukto į Savivaldybės tarybos patvirtintą Savivaldybės būsto fondo sąrašą – **dalis** (pažymos 8.2.1 punktas), taigi Įstatymo 16 straipsnio 11 dalies nuostata, kad **savivaldybės būstas** tam tikrais atvejais gali būti išnuomojamas ne eilės tvarka, taikytinas ir Savivaldybės socialiniam būstui kaip Savivaldybės būsto fondo daliai;

9.2. nagrinėjamu atveju:

9.2.1. Pareiškėjos sūnui nustatytas 20 procentų darbingumo lygis. Kauno miesto apylinkės teismo 2009-09-22 nutartimi Pareiškėjos sūnui nustatyta rūpyba, rūpintoja paskirta Pareiškėja.

9.2.2. Savivaldybės pareigūnų teigimu:

1) Pareiškėjos sūnus (kartu su motina – Pareiškėja) nuo 2003-12-22 įrašytas į Asmenų ir

šeimų, Neįgaliųjų asmenų sąrašus (buvusį vieną iš 6 Savivaldybės sąrašų). Kadangi nuo 2015-01-01, įsigaliojus Įstatymo naujoms nuostatomis, asmenims ir šeimoms, kuriems parama būstui įsigyti ar išsinuomoti teikiama nuo 2003 m. sausio 1 d., parama būstui įsigyti ar išsinuomoti turėjo būti teikiama **šioje Įstatyme nustatytais sąlygomis ir tvarka** (šios pažymos 8.2.6 punktas), Savivaldybė sąrašus tikslino 3 kartus. 2015-12-31 įsakymu Nr. A1-1552 Pareiškėjos sūnaus eilės numeris buvo [...] (**iki naujų Įstatymo nuostatų** 2015-02-04 įsakymu Nr. A1-125 Pareiškėjos sūnaus eilės numeris buvo [...], šiuo metu būtų [...]), t. y. Pareiškėjos sūnaus eilės numeris sąraše artėjo į socialinio būsto nuomos laukiančių asmenų sąrašo pradžią. **2016-09-06 duomenimis, Pareiškėjos sūnaus eilės numeris Asmenų ir šeimų sąraše yra [...]** (telefonu pateikta informacija);

2) asmenims, įrašytiems į Asmenų ir šeimų, Neįgaliųjų asmenų sąrašus, 2013 metais išnuomota 17, 2014 metais – 7, **2015 m. – 7 socialiniai būstai**. Pagal Įstatymo 16 straipsnio 11 dalį (ne eilės tvarka) 2013 metais išnuomota 6, 2014 metais – 8, 2015 metais – 12 socialinių būstų (pažymos 6.4 punktas);

3) 2016–2018 metais bus įgyvendinamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų ir Savivaldybės lėšomis finansuojamas projektas „Energetiškai efektyvių būstų įrengimas ar įsigijimas pagal socialinio būsto fondo plėtros programą“, kurio metu bus įsigyti 173 butai, papildysiantys Savivaldybės socialinio būsto fondą; 35 iš jų, atsižvelgiant į laukiančių eilėje socialiniam būstui nuomoti poreikius, bus pritaikyti neįgaliesiems (pažymos 6.5 punktas);

4) Pareiškėjos sūnui išimties tvarka 2014 metais išnuomotas 20,58 kv. m socialinis būstas pirmajame aukšte (**pagal pateiktą informaciją, Pareiškėjos sūnus už nuomą nemoka – įsiskolinimas 189,70 Eur**), kol eilės tvarka bus išnuomotas didesnio ploto kitas socialinis būstas;

5) asmenys, turintys teisę į paramą būstui išsinuomoti, kasmet privalo deklaruoti turtą (pajamas) Gyventojų turto deklaravimo įstatyme nustatyta tvarka. Savivaldybės pareigūnų teigimu, Pareiškėja nėra deklaravusi 2015 metų turto (pajamų), taigi jos sūnus (kartu su Pareiškėja) gali būti išbrauktas iš Sąrašo, nors Pareiškėjos sūnaus turtas yra deklaruotas (pažymos 6.9 punktas);

6) Pareiškėjos sūnus įrašytas į Sąrašą kartu su Pareiškėja (kaip šeimos nare), o Pareiškėja nėra pateikusi ir neteikia dokumentų, patvirtinančių jos neįgalumą (Skunde nurodo, kad jai diagnozuota sunki liga), taigi Savivaldybė pagal **Įstatymo 16 straipsnio 11 dalį (ne eilės tvarka) išnuomoti socialinio būsto negali**;

9.2.3. Ministerija pateikė informaciją, kad Pareiškėjos sūnus atitinka Įstatymo 16 straipsnio 11 dalies sąlygas dėl darbingumo lygio, todėl **Pareiškėjos sūnui (vienam) gali būti ne eilės tvarka išnuomotas Savivaldybės būstas** (pažymos 7 punktas). Ne eilės tvarka gauti paramą būstui išsinuomoti ši šeima (Pareiškėjos sūnus ir Pareiškėja) galėtų tuo atveju, jeigu Pareiškėjai dėl sunkios ligos būtų (yra) nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis (sulaukus senatvės pensijos amžiaus – didelių specialiųjų poreikių lygis), t. y. vadovaujantis Įstatymo 16 straipsnio 11 dalimi, ne mažiau kaip dviem šeimos nariams būtų (yra) nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis ir jeigu šeima Lietuvos Respublikoje neturėtų (neturi) kito tinkamo, būsto;

9.2.4. Savivaldybė:

1) Seimo kontrolieriui nepateikė informacijos apie tai, kad bent viename rašte Pareiškėją būtų informavusi apie būtinybę pateikti jos negalią patvirtinančius dokumentus, jeigu norėtų pasinaudoti Įstatymo 16 straipsnio 11 dalyje nustatyta tvarka ir be eilės gauti paramą būstui išsinuomoti;

2) vadovaujantis Įstatymo 4 straipsnio nuostatomis (pažymos 8.2.3 punktas), įpareigota informuoti paramą būstui išsinuomoti gaunančius asmenis ir šeimas apie prievolę deklaruoti turtą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Seimo kontrolierius 2016-07-14 paklausime Savivaldybės prašė pateikti ir kitus paaiškinimus, reikalingus jų veiklos (neveikimo) juridiniam vertinimui. Tačiau Savivaldybė Seimo kontrolieriaus neinformavo, ar Pareiškėjos sūnus (ir Pareiškėja) teisės aktų nustatyta tvarka (likus mėnesiui iki einamųjų metų gegužės pirmos dienos) 2016 metais buvo informuoti apie nustatytą prievolę deklaruoti turtą bei pasekmes, jeigu turtas nebus deklaruotas;

3) nepateikė informacijos, kiek laiko (metų) į Asmenų ir šeimų sąrašą ir Neįgaliųjų asmenų sąrašą buvo įrašyti asmenys, kuriems socialinis būstas išnuomotas 2013–2015 metais (Seimo

kontrolierius savo paklausime Savivaldybės prašė pateikti šią informaciją (dokumentus));

4) vadovaujantis Įstatymo 4 straipsnio nuostatomis (pažymos 8.2.3 punktas), įpareigota nustatyta tvarka rengti ir teikti informaciją apie paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimą asmenims ir šeimoms. Pažymėtina, kad Savivaldybė nė viename savo rašte (šios pažymos 4 punktas) aiškiai, suprantamai Pareiškėjai nepaaiškino priežasčių, dėl ko pasikeitė Asmenų ir šeimų ir Neįgaliųjų asmenų sąrašai (įsigaliojus Įstatymo naujai redakcijai, liko vienas Sąrašas), kuriuose buvo įrašytas Pareiškėjos sūnus, bei jo eilės numeris: 2014 metais sūnaus eilės numeris buvo [...] (Neįgaliųjų asmenų sąrašas), o 2015 metais jau [...] (Asmenų ir šeimų sąrašas), vėliau, tame pačiame sąraše, [...].

10. Apibendrinus pateiktas išvadas, konstatuotina, kad:

10.1. Savivaldybės pareigūnai, teikdami Pareiškėjai informaciją, pažeidė *Teisės gauti informaciją iš valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų įstatymo 4 straipsnyje nustatytus informacijos teikimo principus: išsamumo*, reiškiančio, kad pareiškėjui turi būti pateikta visa pagal teisės aktus teiktina jo prašymo turinį atitinkanti informacija; *tikslumo*, reiškiančio, kad pareiškėjui teikiama informacija turi atitikti įstaigos disponuojamą informaciją;

10.2. Savivaldybės pareigūnai nepakankamai tiksliai, teikdami informaciją apie paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti teikimo asmenims ir šeimoms tvarką, įgyvendina Įstatymo nuostatas;

10.3. Savivaldybė Seimo kontrolieriui pateikė nepakankamą informaciją, paaiškinimus, pridėjo ne visus dokumentus, reikalingus jų veiklos juridiniam įvertinimui, sprendžiant būsto nuomos Pareiškėjos sūnui klausimus. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 1 dalimi, pareigūnai privalo Seimo kontrolierių reikalavimu nedelsdami pateikti jiems informaciją, dokumentus ir kitą medžiagą, būtinus jų funkcijoms atlikti;

10.4. Savivaldybė išimties tvarka Pareiškėjos sūnui yra suteikusi socialinį būstą. Šiuo metu sąraše asmenų, prašančių išnuomoti jiems didesnio ploto socialinį būstą, kuris bus suteiktas eilės tvarka pagal prašymo pateikimo datą, jo eilės numeris yra [...]. ***Pareiškėjai nepateikus dokumentų dėl neįgalumo, Savivaldybė neturi teisinio pagrindo suteikti Pareiškėjos sūnui (kartu ir Pareiškėjai, kaip šeimos nariui) didesnio ploto socialinį būstą ne eilės tvarka;***

10.5. Pareiškėjos Skundas dėl pateiktų išvadų (9.2.4 punktas) pripažintinas pagrįstu.

11. ***Atkreiptinas Pareiškėjos dėmesys į tai, kad:***

11.1. Įstatymo 22 straipsnio 3 punkte (pažymos 8.2.5 punktas) asmenims nustatyta pareiga pateikti visą ir teisingą informaciją, įrodančią teisę gauti paramą būstui įsigyti ar išsinuomoti, ir būtinus šiai paramai gauti dokumentus, taigi, jeigu Pareiškėja pateiktų dokumentus, patvirtinančius, kad iki senatvės pensijos amžiaus jai buvo nustatytas 0–25 procentų darbingumo lygis, o sulaukus senatvės pensijos amžiaus jai buvo nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis, Pareiškėjai galėtų būti taikomos Įstatymo 16 straipsnio 11 dalies nuostatos ir Savivaldybės tarybos nustatyta tvarka Savivaldybės būstas socialinio būsto nuomos sąlygomis galėtų būti išnuomotas ne eilės tvarka pagal prašymo pateikimo datą;

11.2. Įstatymo nuostatos įpareigoja kasmet deklaruoti turtą (pajamas) Gyventojų turto deklaravimo įstatyme nustatyta tvarka, taigi, kadangi Pareiškėjos sūnus ir Pareiškėja, kaip jo šeimos narė, yra įtraukti į sąrašą asmenų, laukiančių socialinio būsto, jie abu ***privalo*** deklaruoti turtą (pajamas) ir apie tai pranešti Savivaldybei;

11.3. Pareiškėjos sūnus nemoka nuomos mokesčio už socialinį būstą, kuriame šiuo metu gyvena; įsiskolinimas nuo 2015 metų vasario mėnesio iki 2016 metų liepos mėnesio – 189,70 euro.

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

12. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundą dėl Kauno miesto savivaldybės pareigūnų veiksmų (neveikimo) pripažinti pagrįstu.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

13. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1, 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius ***Kauno miesto savivaldybės administracijos direktoriui*** rekomenduoja:

13.1. pateikti Pareiškėjai išsamų motyvuotą atsakymą dėl pasikeitusios socialinio būsto suteikimo tvarkos įsigaliojus Įstatymo naujai redakcijai: dėl sąrašų pasikeitimo, eilės sudarymo, ir t. t., taip pat detalią informaciją dėl galimybių ir tvarkos Pareiškėjos sūnui ir Pareiškėjai suteikti didesnio ploto socialinį būstą ne eilės tvarka;

13.2. imtis priemonių, kad asmenims teikiama informacija socialinio būsto suteikimo klausimais būtų išsami ir motyvuota;

13.3. imtis priemonių, kad ateityje Seimo kontrolieriui būtų teikiama visa prašoma informacija arba motyvuotai nurodomos priežastys, dėl ko informacija negali būti pateikta;

13.4. pateikti Seimo kontrolieriui informaciją apie tai, kiek konkrečiai laiko (metų) Sąraše-1 ir Sąraše-2 buvo įrašyti (laukė eilėje) asmenys, kuriems socialinis būstas išnuomotas 2013–2015 metais (iki Įstatymo naujos redakcijos įsigaliojimo ir sąrašų patikslinimo).

Prašytume apie rekomendacijų vykdymą Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių informuoti iki 2016-12-30.

Seimo kontrolierius

Raimondas Šukys